

„За по-качествено образование“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще

УЧЕБНА ПРОГРАМА ЗА ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА ПО ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА

**МОДУЛ 1: ПРИРОДНОРЕСУРСЕН ПОТЕНЦИАЛ. УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
(ПРОЕКТ)**

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА НА МОДУЛА

Тази програма описва първи модул на профилираното обучение по география и икономика в XI клас, средна степен на образование, втори гимназиален етап. Обучението в модул 1 е насочено да разширява и задълбочава знания, умения и отношения, свързани с природноресурсния потенциал на Земята и устойчивото развитие. Допринася за изграждането на географски ключови компетентности на ученика и способността му самостоятелно да аргументира, дискутира, коментира и оценява различни идеи и концепции. Да изразява критично мислене, да използва специализирана литература и самостоятелно да разработва научна теза. Да формира модели на поведение за активна гражданска позиция на ученика.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО География и икономика В XI КЛАС НА МОДУЛ 1 СЪГЛАСНО ДОИ ЗА ПП

Таблица с декомпозирани стандарти по География и икономика Модул 1

Област на компетентност	Знания, умения и отношения
География на природата	<ol style="list-style-type: none">1. Познава основни методи на географско изследване.2. Обяснява възможности за опазване и възстановяване на природноресурсния потенциал на Земята.3. Проследява еволюцията на идеята за устойчиво развитие на планетата.

Европейски съюз

„За по-качествено образование“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Посочва примери за приложение на концепцията за устойчиво развитие. 5. Доказва взаимовръзка между природни, демографски и социални процеси. 6. Изследва природни, демографски и социални проблеми. 7. Оценява природноресурсния потенциал като фактор за развитие на стопанска дейност. 8. Дискутира проблеми на устойчивото развитие в контекста на политиките на ЕС.
--	---

Таблица с декомпозирани стандарти по гражданско образование

Област на компетентност	Знания, умения и отношения
Идентичности и различия в обществото	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проявява способности да общува конструктивно в различни среди и ситуации. 2. Осъзнава своята европейска идентичност и права и отговорностите на европейското гражданство.
България, светът и глобалните проблеми	<ol style="list-style-type: none"> 1. Анализира и привежда примери за икономическите условия в България, ЕС и света. 2. Определя мястото си и проектира бъдещето си в контекста на икономическите отношения между Република България, ЕС и света. 3. Проектира решения на глобалните проблеми на човечеството.

Теми	Очаквани резултати	Нови понятия
------	--------------------	--------------

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ПО ТЕМИ

Европейски съюз

„За по-качествено образование“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще

<p>География на природата</p> <p><u>1. Тема Основни подходи и методи на географското изследване</u></p> <p>1.1. Основни подходи и методи на географското изследване</p> <p>1.2. Географско изследване</p>	<p>1.1.1. Познава основните подходи и методи на географското изследване.</p> <p>1.1.2. Посочва примери за използването на научните подходи и методи при разкриване на взаимовръзките между природни, демографски и социални процеси.</p> <p>1.2.1. Познава основните изисквания за разработване на географско изследване.</p>	<p><u>Подходи:</u> Системен; Пространствен; Исторически; Екологичен.</p> <p><u>Методи:</u> Експедиционно-полеви; Балансов; Дистанционни; Картографски; Математически; Статистически Сравнителен; Прогнозни; ГИС; Географско изследване; Географска хипотеза; Географска теза.</p>
<p><u>2. Тема Процеси и закономерности в геосферите</u></p> <p>2.1. Процеси и закономерности в литосферата</p>	<p>2.1.1. Коментира видовете взаимодействия между литосферните плочи и последиците от тях.</p> <p>2.1.2. Оценява особеностите на релефа като фактор за стопанско развитие.</p> <p>2.1.3. Изработва модел на литосферните плочи.</p> <p>2.1.4. Анализира различни източници на географска и икономическа информация.</p> <p>2.1.5. Разработва отговор на научен въпрос или решава</p>	<p>Флексура; Разсед; Отсед; Възсед; Магматизъм; Метаморфизъм.</p>

Европейски съюз

„За по-качествено образование“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще

<p>2.2. Процеси и закономерности в атмосферата</p>	<p>географски казус.</p> <p>2.2.1. Обяснява значението на зоналността и аazonалността за формиране на климата.</p> <p>2.2.2. Прогнозира последиците от промените на температурата на въздуха на глобално и на регионално равнище.</p> <p>2.2.3. Изработва синоптична прогноза.</p> <p>2.2.4. Дискутира влиянието на неблагоприятните климатични процеси и явления върху обществото.</p> <p>2.2.5. Анализира различни източници на географска и икономическа информация.</p> <p>2.2.6. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	<p>Адвекция; Сублимация; Албедо; Барометрично стъпало; Изобари; Изобарни карти; Парникови газове; Озонова дупка; Озонов щит.</p>
<p>2.3. Процеси и закономерности в хидросферата</p>	<p>2.3.1. Разкрива взаимовръзките в системата „атмосфера-хидросфера”.</p> <p>2.3.2. Изработва реферат за значението на водата.</p> <p>2.3.3. Дискутира последиците от проявлението на големи наводнения.</p> <p>2.3.4. Анализира различни източници на географска и икономическа информация.</p> <p>2.3.5. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	<p>Живо сечение; Воден баланс; Повърхностен отток.</p>
<p>2.4. Геосферите и формиране на природногеографските комплекси на Земята</p>	<p>2.4.1. Оценява ролята на педосферата и биосферата при формиране на природногеографските комплекси.</p> <p>2.4.2. Коментира характерните особености на</p>	<p>Равнинни комплекси; Карстови комплекси; Глациални комплекси; Аквални</p>

Европейски съюз

„За по-качествено образование“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще

	<p>природногеографските комплекси.</p> <p>2.4.3. Представя типичен ландшафт от родния край в различни форми (текст, постер, презентация и др.), включително и с използване на ИКТ.</p> <p>2.4.4. Анализира различни източници на географска и икономическа информация.</p> <p>2.4.5. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	<p>комплекси; Ландшафтни комплекси.</p>
<p><u>3. Тема Природноресурсен потенциал</u></p> <p>3.1. Природните ресурси. Ресурси на световния океан</p> <p>3.2. Природоползване и опазване на природноресурсния потенциал на Земята</p>	<p>3.1.1. Оценява значението на природните ресурси.</p> <p>3.1.2. Оценява значението на ресурсите на световния океан.</p> <p>3.1.3. Анализира различни източници на географска и икономическа информация.</p> <p>3.1.4. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p> <p>3.2.1. Коментира последствията от замърсяването на водите, почвата, въздуха, намаляване поземлените ресурси и биоразнообразието на Земята.</p> <p>3.2.2. Изработва схема за териториалното разпределение на природни ресурси.</p> <p>3.2.3. Анализира различни източници на географска и икономическа информация .</p> <p>3.2.4. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	<p>Рекреационни ресурси; Агроклиматични ресурси; Биоресурси на Световния океан; Шелфов нефт и газ; Желязно-манганови конкреции; Природоползване.</p>
<p><u>4. Тема Алтернативни енергийни ресурси</u></p>	<p>4.1. – 4.2.1. Познава алтернативните енергийни ресурси и</p>	<p>Геотермичен</p>

Европейски съюз

„За по-качествено образование“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще

<p>4.1. – 4.2. Алтернативни енергийни ресурси</p>	<p>географското им разпространение. 4.1. – 4.2.2. Оценява значението на алтернативните енергийни ресурси за решаване на енергийния проблем. 4.1. – 4.2.3. Представя реферат за алтернативни енергийни ресурси. 4.1. – 4.2.4. Анализира различни източници на географска и икономическа информация. 4.1. – 4.2.5. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	<p>градиент Ветрова енергия; Приливно-отливна енергия; Слънчева енергия; Енергийна криза.</p>
<p><u>5. Тема Устойчиво развитие на планетата</u></p> <p>5.1. Възникване и утвърждаване на концепцията за устойчиво развитие на планетата</p> <p>5.2. Антропогенни изменения на природната среда и тенденции на устойчивото развитие</p>	<p>5.1.1. Проследява развитието на идеята за устойчиво развитие на планетата. 5.1.2. Посочва примери за приложение на концепцията за устойчиво развитие. 5.2.1. Обяснява промените в природната среда, в резултат на антропогенната дейност. 5.2.2. Дискутира възможностите за устойчиво развитие на планетата. 5.2.3. Анализира различни източници на географска информация.</p>	<p>Еколого-икономическо развитие; Безотпадни технологии; Биотехнологии; Екологични фондове.</p>
<p><u>6. Тема Политики на Европейският съюз и устойчиво развитие</u></p> <p>6.1. Политики и документи на Европейският съюз за устойчиво развитие</p>	<p>6.1.1. Познава дейността на органите на Европейски съюз и неправителствени организации за осъществяване на концепцията за устойчиво развитие. 6.1.2. Дискутира проблемите на устойчиво развитие в контекста на политиките на Европейски съюз. 6.1.3. Анализира различни източници на географска и</p>	<p>Европейска агенция по околна среда (ЕАОС); Евростат;</p>

Европейски съюз

„За по-качествено образование“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще

<p>6.2. Регионални проблеми на устойчиво развитие</p>	<p>икономическа информация.</p> <p>6.2.1. Посочва примери за проблеми на устойчиво развитие в Европейския съюз.</p> <p>6.2.2. Изработва модел на устойчиво развитие.</p> <p>6.2.3. Анализира различни източници на географска и икономическа информация.</p>	<p>Екологичен мониторинг.</p>
<p>7. <u>Тема Съвременни аспекти на взаимодействието в системата ”природа – общество – стопанство”</u></p> <p>7.1.-7.2 Съвременни аспекти на взаимодействието в системата „природа – общество – стопанство”</p>	<p>7.1.1 – 7.2.1 Доказва взаимовръзки между природни, демографски и социални процеси.</p> <p>7.1.2 – 7.2.2 Разработва отговор на научен въпрос или решава казуси.</p> <p>7.1.3. – 7.2.3. Изразява мнение за отговорна гражданска позиция в системата „природа-общество-стопанство”.</p> <p>7.1.4. – 7.2.4. Анализира различни източници на географска и икономическа информация.</p>	<p>Глобализация; Регионализация.</p>
<p>8. <u>Тема Природноресурсен потенциал – фактор за стопанското развитие</u></p> <p>8.1. Стопанска оценка на природните ресурси</p> <p>8.2. Пространственото многообразие на природните ресурси – фактор за стопанското развитие</p>	<p>8.1. 1. Коментира стопанската оценка на природните ресурси.</p> <p>8.1.2. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p> <p>8.1.3. Анализира различни източници на географска и икономическа информация.</p> <p>8.2.1. Оценява природноресурсния потенциал като фактор за икономическа ефективност.</p> <p>8.2.2. Изработва картосхема на екологично застрашени региони</p>	

Европейски съюз

„За по-качествено образование“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще

	на глобално и регионално ниво. 8.2.3. Анализира различни източници на географска и икономическа информация.	
9. Тема Природноресурсен потенциал и глобални проблеми на Земята 9.1.-9.2. Природноресурсен потенциал и глобални проблеми на Земята 9.3. Регионални аспекти на глобални проблеми на Земята	9.1. – 9.2.1. Обяснява причините за глобални проблеми. 9.1. – 9.2.2. Предлага решения за преодоляване на последиците от проявата на глобалните проблеми. 9.1. – 9.2.3. Анализира различни източници на географска и икономическа информация. 9.3.1 Дискутира регионалните аспекти на глобалните проблеми. 9.3.2. Посочва примери за глобални проблеми на регионално равнище. 9.3.3. Анализира различни източници на географска и икономическа информация. 9.3.4. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.	Грийнпийс; ЮНЕП; Екологична политика.

Европейски съюз

„За по-качествено образование“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще

ХОРАРИУМ ЗА МОДУЛА

Годишен брой часове за изучаване на модула в 11. клас – 36 часа

Допълнителни уточнения за конкретния модул.

Учебната програма насочва ученика към дейности, свързани с интерпретирането на географски и икономически знания за природните ресурси и устойчивото развитие; формиране на активна гражданска позиция по глобалните проблеми на човечеството. Поставя ученика в конкретни практически ситуации, включва го в дискусии, създава условия да работи в екип, за изява на лични качества.

Препоръчително разпределение на часовете:

За нови знания	21 часа	60%
За преговор и обобщение	3 часа	6%
Практически дейности и дискусии	8 часа	22%
За контрол и оценка (за входно, изходно ниво и текущ контрол)	4 часа	12%

ОЦЕНЯВАНЕ

Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка:

Текущи оценки от работа в клас, участие в групови обсъждания и дискусии	20%
Текущи оценки от домашни работи	10%
Текущи оценки от практически задания в клас	20%
Оценки от работа по проект	10%
Оценка на изходно ниво	5%
Оценки от контролни работи	30%
Оценка от входно ниво	5%

Европейски съюз

„За по-качествено образование“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще

ДЕЙНОСТИ И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Дейности, които могат да се реализират в класната стая или кабинета по география и икономика, както и такива, които се реализират извън училище. Тези дейности подпомагат придобиването на ключови компетентности и очертават най-близките междупредметни връзки на географията и икономиката.

Ключови компетентности	Дейности, насочени към придобиване на ключови компетентности
Общуване на роден език	Самостоятелно осмисляне на основното в отделните теми; аргументира, дискутира, коментира, оценява, интерпретира, изследва, защитава, прогнозира, разработва, прилага знания и формира модели на поведение. Разкрива и обяснява причинно-следствени връзки на глобалните проблеми и процеси. Изготвя реферат, проект, есе, характеризира геосистема в родния край.
Математически компетентности и основни компетентности в природните науки и технологии	Обяснява и прилага математическите и статистически методи на географско изследване, изработва синоптична прогноза, анализира различни географски, икономически и статистически източници, изработва картосхеми, картодиаграми, таблици.
Дигитална компетентност (ИКТ)	Използване на ИКТ за търсене, събиране, интерпретиране, представяне и обмен на информация, използване на мултимедия за създаване и представяне на продукти от изпълнение на конкретна задача.
Умения за учене	Упражняване на самоконтрол при изпълняване на различни практически и дидактически задачи; изграждане на собствен стил на учене, анализиране на различни стратегии на учене между съучениците, изготвяне и представяне на разширен план конспект, коментиране на научни текстове и документи. Използва широк спектър от практически и теоретични знания Някои от знанията са водещи в областта и включват критично разбиране на теории и принципи.
Обществени и граждански компетентности	Изразява мнение, защитава собствена позиция, дискутира и оценява различни идеи и концепцията за устойчиво развитие, работи в екип, ориентира се в съвременните политически, икономически и културни събития, формира критично мислене. Показва умение да изслушва, анализира и сравнява различни гледни точки. Показва самостоятелност, отговорност и толерантност при участие в диалог и в дискусия и

Европейски съюз

„За по-качествено образование“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще

	оспорване на мнение, различно от своето. Демонстрира разбиране за ролята и отговорностите на институциите, които вземат решения на различно ниво вкл. на ниво ЕС в областта на икономиката, природоползването и устойчивото развитие.
Инициативност и предприемачество	Проявява инициатива и проектира дейности, насочени към опазване на околната среда.
Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот	Коментира тенденциите на екологоустойчивото развитие на света, конструира модел на устойчиво развитие, предлага начини за решаване на глобалните проблеми, дискутира казуси.

КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ
Общуване на роден език	<u>Български език и литература:</u> Използва подробни практически и теоретични знания и умения за работа с различни видове текстове. Развива умения за водене на дискусия, писменна и вербална аргументация на тези. Създава различни по характер писмени разработки (географски съобщения, реферати и др.) Използване на библиографска справка и терминологичен речник.
Общуване на чужди езици	<u>Чуждоезиково обучение:</u> Ползва знания от текстове с географско съдържание, изучавани по чужд език. Използване на източници на географска информация на чужд език. Разширяване и задълбочаване на межкултурните компетентности.
Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите	<u>Математика:</u> Прилага основни математически компетентности при анализиране на статистическа информация. Демонстрира логическо и пространствено мислене. Създава, показва, използва и интерпретира модели, схеми и диаграми. <u>Технологии и предприемачество:</u> Изработва скици и чертежи. Планира и реализира проект по зададени критерии. <u>Биология и здравно образование:</u> Използва специализирани знания при представяне на проблемите на устойчивото развитие. Разширяване и обогатяване на екологичната култура в процес на осъзнаване на връзките „природа – общество - стопанство

Европейски съюз

„За по-качествено образование“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще

	<p><u>Химия и опазване на околната среда:</u> Познава и характеризира основни свойства на елементи, използвани като природен ресурс.</p> <p><u>Физика и астрономия:</u> Разпознава изучавани обекти и явления в природата и прилага знания и умения при тяхното анализиране. Показва високо равнище на разбиране на физични процеси в геосферите.</p>
Дигитална компетентност (ИКТ)	<p><u>Информационни технологии:</u> Създава, обработва и съхранява графична, текстова, звукова информация и ги комбинира. Използва компютърни програми за работа с текст, графика, звук, видео, електронни таблици, презентации и тяхното комбиниране. Използва и работи с мултимедийна информация.</p>